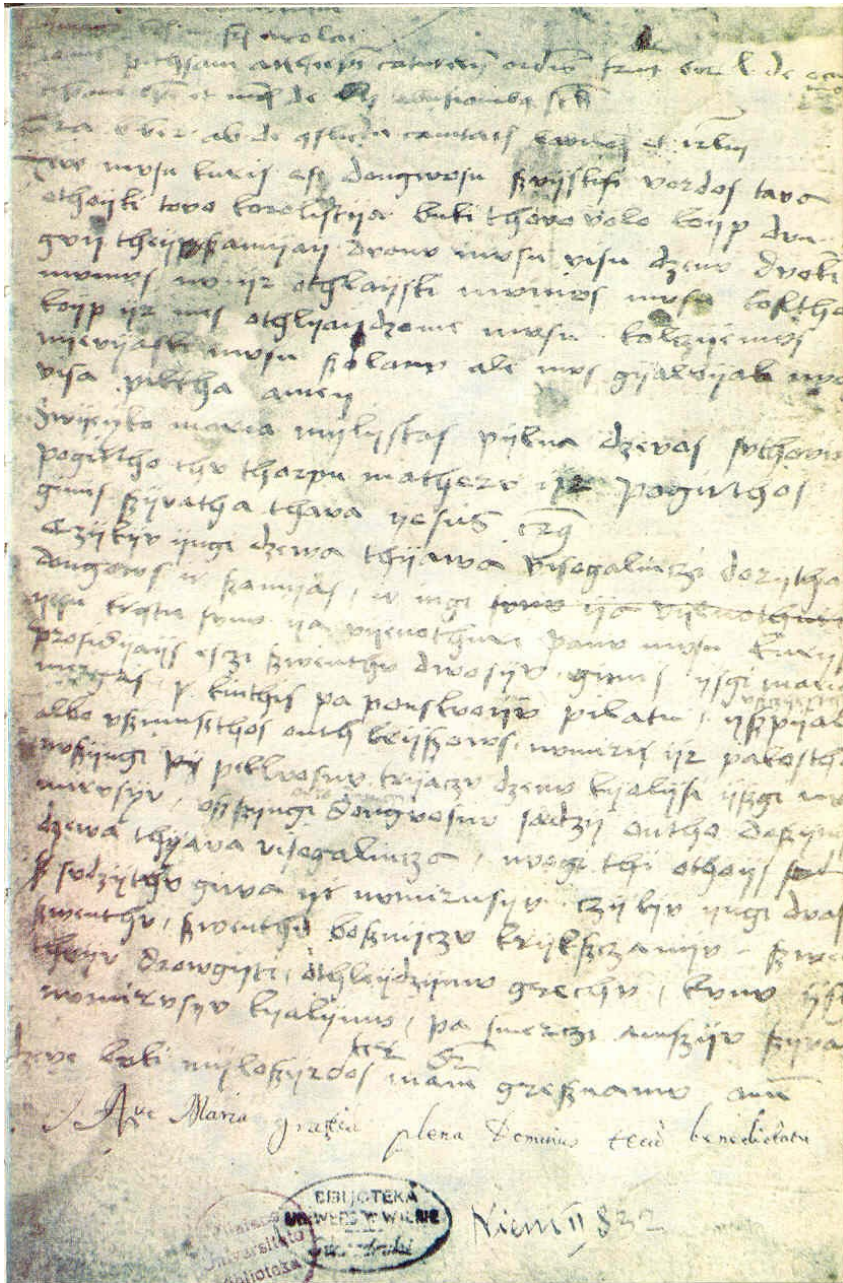

Počátky litevské písemnosti

	Mluvená litevština		Rukopisná litevština		Tištěná litevština			
	Malá Litva	Velká L.	Malá Litva	Velká L.	Malá Litva	Velká L.		
<u>cca 7.</u> století								
cca 1525								
1547								
1595 / 99								

Počátky písemné litevštiny

První souvislý litevský text:

Tři rukopisné modlitby, datujeme do cca. 1504-1525 :

Otčenáš (litevsky *Tėve mūsų*),

Zdravás Maria (litevsky *Sveika, Marija*)

Krédo nebo Vyznání víry (litevsky *Tikėjimo išpažinimas*)

Text je vepsán do knihy *Tractatus sacerdotalis*, 1503, Strassburg

Nachází ve Vilniusu, v knihovně Vilniuské univerzity.

http://lietuvos.istorija.net/lituanistica/teve_musu1503.htm

Počátky písemné litevštiny

**První litevský text:
souvislosti vzniku**

Františkánský klášter ve
Vilniusu

Založen litevským
velkoknížetem v 14.
století.

Jedno z nejdůležitějších
center vzdělanosti v
14.-18. století.

Počátky písemné litevštiny

Sabbato tertie diei. xl.

omnia. Dicit ei Iesus. Ego sum qui loquor tibi. Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur: quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dicit. quid queris aut quid loqueris eum ea. Reliquit ergo byrdia sua mulier: et abiit in civitatem: et dixit illis verbis. Venite et videte domum non qui dixit tibi omnia quecumque fecit. Numquid ipse est Christus? Et iterum ergo de civitate et venit ad eum. Interea rogabantur discipuli eius dicentes. Rabbi madduca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare que vos nescitis. Dicebant ergo discipuli eius ad invicem. Numquid aliquis attulit ei manducare. Dicit eis Iesus. Deus cibus est ut faciat voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quat tuos menses sunt et messis venit. Ecce dico vobis levate oculos vestros et videte regiones: quia albesunt iam ad messem. Et qui metit metem accipit et congregat fructum in vitam eternam. Ut qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum verum: quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego misi vos metere: quod vos non laborastis. Alij autem laboraverunt. et vos in labores eorum introistis. Et civitate autem illa multi crederunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis: quia dixit tibi omnia quecumque fecit. Cum venissent ergo ad illum samaritani: rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crederunt in eum propter sermonem eius et mulieris dicebant. Quia non iam propter tuam loquelam credimus. Propter enim audivimus? et scimus quod dicitur: quod dicitur: vere saluator mundi. **Offertio.** Intende voci orationis mee rex meus et deus meus quos niam ad te orabo dñe. **Secrētalis.** **B**espice domine propitius ad munera que sacramus ut et tibi grata sint et nobis salutaria se per existant. **Per. Cōio.** Qui bibes rit aquam quam ego dabo ei dicit dominus fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. **Postcō.** **B**espice domine propitius ad sacramenti mūdēt a crumine et ad celestia regna perducatur. **Per. Super populum.** **Q**uanto Restat que sumus omnipotēs deus: ut qui in tua ptectione confidimus cuncta nobis adversantia te adiuante vincamus. **Per. Sabbato Stratio ad sanctam susannam. Introitus.** **U**erba mea auribus percipe dñe intellige clamorem meum: intende voci orationis mee. **Ps.** **Restat que sumus.** **Oratio.** **P**otentis deus: ut qui se affligendo carnem ab alimentis abstinent sectando iustitiam a culpa sciunt. **Per dominum nostrum. Lectio danielis prophete. xij. ca.** **I**n diebus illis. Erat vir in babilone: et nomen eius ioachim. Et accepit uxorem nomine susanna filiam belchie pulcherram nimis et timentem deum. Partes enim illius cum essent iusti: erant plures crederunt in eum propter

Sabbato tertie diei. xl.

xxlij

erat autem ioachim dives valde. et erat ei pomerium vicinum domui sue. Et ad ipsum consuebant iudicio quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus locutus est dominus: quia egressa est iniquitas de babilone a senio: ibus iudicibus qui videbant regere populum. Isti frequentabant domum ioachim et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus reuertisset post meridiem: ingrediebatur susanna et deambulabat in pomerio viri sui. Et videbant eam senes quoniam die ingredientem et deambulantem: et exarserunt in concupiscentia eius. Et avertunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ut non videret celum neque recordarentur iudiciorum iustorum. Factum est autem cum observarent diem aptum quando eam possent invadere solas ingressa est aliquando sicut veri et nudius tertius eum duabus solis puellis: voluntque lauari in pomerio. Estus quippe erat. Et non erat ibi quisquam propter duos senes absconditos contemplantes eam. Dixit ergo puellis. Offerte mihi oleum et unguentum: et ostia pomerij claudite ut lauet. Cum autem egressa essent puelle: surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam: et dixerunt. Ecce ostia pomerij clausa sunt: et nemo nos videt: in concupiscentia tua sumus. Quamobrem assente nobis et commiscere nos bibemus. Quod si nolueris dicemus testimonium contra te quod fuerit tecum inveniatis: robbanc eam emiseris puellas a te. Ingemuit susanna et ait. Angustie sunt mihi videntes: si

enim hoc egero mors mihi est: si autem non egero: non est fugia vias. Sed melius est mihi absque opere incidere in manum hominum quam peccare in conspectu domini. Et exclamavit voce magna susanna. Exclamaverunt autem et senes adversus eam. Et cucurrit unus et aperuit ostia pomerij. Cum autem audissent clamorem in pomerio factum multi domus irruerunt per posticum ut viderent quidnam hoc esset. Postquam autem senes locuti sunt: erubescerunt serui vehementer: quia non quod dixerat fuerat sermo diuinitatis. De susanna. Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad virum et ioachim venerunt et duo presbyteri plebanus in iniqua cogitatione adversus susanna ut interficerent eam. Et dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam belchie uxorem ioachim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus et filijs et universis cognatis suis. Fiebant igitur super omnes qui non erant eam. Consurgentes autem duo presbyteri in medio populi: posuerunt manus suas super caput eius. Que stans suspexit ad celum. Erat enim cor eius fide ducta habens in domino. Et dixerunt presbyteri. Cum deambularem in pomerio solis ingressa est hec cum duabus puellis et clausit ostia pomerij: et dimisit a se puellas. Venit ad eam adolescens qui erat absconditus et concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo pomerij videntes iniquitates cucurrimus ad eam: et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem nequissimus comprehendere qui a fortiori nobis erat: et aperto ostio

První litevský text: souvislosti vzniku

Další litevské zápisy v knihách z františkánského kláštera, např. v misálu z r. 1501 (jednotlivá slova, fráze)

Vznik vilniuských litevských textů NESOUVISÍ s (proti)reformací

První litevská KNIHA

Luteránský *Catechismus*,
1547, Královec

Editor: **Martynas Mažvydas**

Kniha vznikla na zakázku
Albrechta Braniborského

PŘÍMÁ souvislost s reformací.

Konkurence Malé a Velké
Litvy

Počátek SOUVISLÉ litevské
literární tradice.

První litevská KNIHA

Latinské věnování *Katechismu*
Velkému Litevskému Knížectví

AD MAGNUM
DVCATVM LITVANIAE

AD MAGNUM
DVCATVM LITVANIAE

*Fausta ducum magnorum altrix, Lituania clara,
Haec mandata Dei, suscipe mente pia,
Ne te, cum dederis rationes ante tribunal
Augustum, magni iudicis ira premat.*

**Fausta ducum magnorum altrix, Lituania clara,
Haec mandata Dei, suscipe mente pia,
Ne te, cum dederis rationes ante tribunal
Augustum, magni iudicis ira premat.**

Šťastná matko velkých knížat, osvícená Litvo,
Tato slova Boží přijmi s myslí pobožnou,
Aby tě, když budeš se zodpovídat před soudem
Vysokým, velkého soudce hněv nezatížil.

První litevská KNIHA

KNIGIELES

Pašias byla Lietuvoskamp jr

Semalstump.

Bratei seferis imkiet manī ir skalekiet/
Ir tatal skaitidami permankiet.
Makla schito tewai iusu erakšdawa turci.
Ne to negaleis ne wenu budu gauti.
Regtey to narcla sawa atimis/
Taispyr ischgirski sawa ausimis.
Jan nu ka tewai nakada neregleia/
Nu schieat wifs iusump acia.
Veizdekiet ir dabakierese smanes wofas
Schieat eit iusump šadis bogaus karalistas
Malanel ir su dziaulstis es šadi prigimkiet
A iusu bukusu schaimina matikiet.
Sunus dukteris iusu tur tatal matiey
Visa schyrdy tur to dewa šady milety.
Jei bratei seferis tus šadzius nepapeltis
Dewa tewa ir sunu sau milu padarise.
Ir pašlawinei pa atimis dewa busie.
Wifosu daitkosu palaimi tureste.
Schieu maklu dewa tatrai pašysye
Ir bogaus karalistas p prisiatysye.
Wofca

Luteránský *Catechismus*,
1547, Královec

Editor: Martynas
Mažvydas

Litevská předmluva:
první báseň v litevštině
„Knižky sami promlouvají
na Litevce a Žemaity“

Akrostich (první písmena
každého řádku)